

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาวิทยาศาสตร์ สุขภาพในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากทฤษฎี งานวิจัยและ เอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 นิสิตนักศึกษา
- ตอนที่ 2 อาจารย์ที่ปรึกษา
- ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 นิสิตนักศึกษา

ลักษณะนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

นิสิตนักศึกษาเป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา วัลลภา เทนหัสติน ณ อุษุชยา (2530) ได้ให้ความหมายว่า เป็นผู้ที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาแต่ละ แห่งจะเรียกผู้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาแตกต่างกันไป บางสถาบันเรียกว่า นิสิต บางสถาบัน เรียกว่า นักศึกษา เช่น คำว่า นิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่เรียก ผู้ที่ศึกษาในสถาบันของตนว่า นิสิต หมายถึง ผู้ที่มาศึกษาหาความรู้เป็นประจำ ส่วนมหาวิทยาลัย อื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเรียกผู้เรียนในสถาบันของตนว่า นักศึกษา

โดยทั่วไปนิสิตนักศึกษา จะเป็นผู้ที่อยู่ในวัย 17-18 ปี ขึ้นไป ธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา เป็นผู้ที่มีความบริสุทธิ์ใจ มองโลกในแง่ดี ต้องการสังคมที่ดี นอกจากนี้นิสิตนักศึกษายังอยู่ในช่วง ของวัยรุ่นที่ครอบคลุมวัยรุ่นตอนปลายและวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่กำลังปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ทั้งความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมต่าง ๆ ได้มีนิกการศึกษาหลายท่านศึกษาลักษณะของนิสิตนักศึกษา และจำแนกออกเป็นลักษณะต่าง ๆ เช่น ประกอบ คุปรัตน์และธิดารัตน์ บุญชู (2528) ได้ จำแนกลักษณะของนิสิตนักศึกษาไทยไว้ 11 ประเภท ได้แก่

1. สนใจใฝ่รู้ (Intellectual)
2. เล็งลู่วิชาการ (Academic)
3. การงานเป็นหลัก (Vocational)
4. พลักดันสังคม (Social Political Activists)

5. สร้างสมคุณธรรมและศาสนา (Religious Moralists)
6. ใฝ่หาความสนุก (Fun Seekers, Collegals)
7. ผู้ก่อกำเนิดประสาณสังคม (Constructivists)
8. สร้างสมตนเอง (Individualists)
9. นักเลงหัวไม้ (Anti Social Youths)
10. พวกไม่เอาไหนเลย (Apathetic Youth, Political)
11. พวกเพิกเฉยมันชา (Alienated youth)

นอกจากนี้ คลาร์ก (Clark, 1962) ได้แบ่งประเภทของนักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มสนใจใฝ่วิชาการ (Academic) กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่สนใจใฝ่ศึกษา สนใจในความคิด วิชาการ ความมุ่งมั่นของนักศึกษากลุ่มนี้ คือ ต้องการเรียนให้ได้คะแนนดี ได้ศึกษาในระดับสูงขึ้น นักศึกษาประเภทนี้จะมีมากในสถาบันการศึกษาเก่าแก่ มีชื่อเสียง และเกียรติคุณทางวิชาการ

2. กลุ่มไม่ยอมตาม (Non-Conformist) นักศึกษากลุ่มนี้เป็นพวกที่สนใจใฝ่รู้ในเชิงปัญหา เขาสนใจทุกอย่างไม่ว่าจำเป็นต้องเป็นตำราที่อาจารย์มอบหมายให้ศึกษา พวกนี้ไม่ผูกพันกับสถาบัน ส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปทางการเมือง และปัญหาสังคม

3. กลุ่มรักเล่น (Collegiate) กลุ่มนี้เป็นพวกที่ไม่สนใจใฝ่เรียนไม่สนใจเรื่องปัญหาสังคมหรือการเมือง ชอบสนุกสนานกับบรรยากาศสถาบันอุดมศึกษามีความผูกพันในสถาบัน แต่เป็นไปในด้านกิจกรรมบันเทิงของมหาวิทยาลัยเท่านั้น

4. กลุ่มการอาชีพ (Vocational) กลุ่มนี้ไม่สนใจทั้งในแง่เนื้อหาวิชาการและไม่ผูกพันกับสถาบัน การเรียนของเขานั้นแม้จะตั้งใจอย่างจริงจัง ก็เพียงเพื่อเขาจะไปประกอบอาชีพหรือเพื่อให้ได้ใบประกาศนียบัตรเบิกทางสู่อนาคตการทำงานที่คิดว่าเขาไม่สนใจ ทั้งในด้านวิชาการและกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

นอกเหนือไปจากความหลากหลายของลักษณะนิสัยนักศึกษา ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ทองเร็น อมริชกุล (2525) ได้เสนอลักษณะของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาว่าแบ่งตามชั้นปี ดังนี้

นักศึกษาปีที่ 1 นักศึกษาพวกนี้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อความสำเร็จในเชิงวิชาการ สนใจในการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ต้องการเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาของโลก รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง แสวงหาฐานะส่วนตัว มีความเป็นมิตรผูกพันอยู่กับเพื่อน และชอบรวมอยู่ในกลุ่ม เป็นผู้มีมนุษยธรรม สุภาพเรียบร้อยให้ความคุ้มครอง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่นความรู้สึกทั่วไปของนักศึกษาในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยระคนกันระหว่างความกลัว และความตื่นเต้น พวกนี้จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย

นักศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่มักจะเกิดความไม่พอใจมหาวิทยาลัย แต่ในบางกรณีก็เพียงแต่จะมีความเชื่อและรู้สึกเฉย ๆ ไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะพวกนี้ถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ ดังนั้นทางออกของนักศึกษาเหล่านี้ คือ การริเริ่มสร้างความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้นมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น

นักศึกษาปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะมีความคิดเป็นแนวเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน มีความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยอย่างรุนแรง

นักศึกษาปีที่ 4 มีแนวโน้มที่จะเบนความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย เริ่มแต่ไม่สนใจวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษา ไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิตนักศึกษาด้วยตนเองโดยส่วนใหญ่แล้วจะสนใจแต่เรื่องส่วนตัว เฉพาะอย่างยิ่งชีวิตภายหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ในระดับปริญญาตรีไปแล้ว

สำหรับนักศึกษาสาขาแพทยศาสตร์นั้น จากผลการวิจัยของ สุริมาศ ธนพถูปัตติ และคณะ (2530) ได้สรุปลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาสาขาแพทยศาสตร์ไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. ตระหนักถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ป่วย
 - 1.1 คำนึงถึงจำนวนและค่าใช้จ่ายทั้งหมดของวิธีการวินิจฉัย และการรักษาที่จะสั่งให้แก่ผู้ป่วย
 - 1.2 คำนึงถึงค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่ผู้ป่วยจะต้องเสีย เช่น เวลาที่เสียไป ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าเลี้ยงดูเด็ก เป็นต้น
2. เข้าใจและตระหนักถึงศักดิ์ศรีของผู้ป่วยในระหว่างการตรวจร่างกาย
3. สามารถจัดการกับผู้ป่วยที่เรื้อกร้องเกินความต้องการ ผู้ป่วยที่มีอาการตื่นตระหนก และผู้ป่วยที่มีอาการหนักได้อย่างเหมาะสม
4. สอดรับบทบาทของผู้ร่วมงานในการทำงานเป็นกลุ่ม
5. พร้อมทั้งจะยอมรับขีดความสามารถของตนเองและยินดีที่จะส่งคนไข้ไปรับการรักษาต่อที่เหมาะสม
6. มีระเบียบวินัยในการประกอบอาชีพ คือ
 - 6.1 ความรับผิดชอบ
 - 6.2 การตรงต่อเวลา
 - 6.3 ความอดทน
 - 6.4 ความซื่อสัตย์
 - 6.5 ความจริงใจ

6.6 ความอ่อนน้อมถ่อมตน

6.7 การเฝ้าหาความรู้ด้วยการศึกษาต่อตนเอง

7. มีจรรยาแพทย์และแสดงกิริยามารยาทข้างเตียงผู้ป่วยได้มาตรฐานอย่างดีและเป็นที่ยอมรับ

นิสิตนักศึกษา มีความแตกต่างกันเนื่องจากสภาพภูมิหลังของครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่ในสังคม ค่านิยม ความสนใจ ตลอดจนบุคลิกภาพ และเมื่อเข้ามาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาแล้ว จึงมีลักษณะต่าง ๆ กัน อันส่งผลต่อการเรียนและการแสดงออก

การพัฒนานิสิตนักศึกษา

การพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งพัฒนานิสิตนักศึกษาทั้งด้านสติปัญญา สังคม วัฒนธรรม และร่างกาย รวมทั้งการสร้างหลักสูตร การปรับปรุงวิธีการสอน และเป็นการฝึกความเป็นผู้นำให้กับนิสิตนักศึกษาด้วย สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สนองต่อความต้องการของนิสิตนักศึกษา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของนิสิตนักศึกษา ดังนี้

1. ความสามารถในการวางแผนทางชีวิตของตนเอง
2. ความสามารถในการวางแผนอาชีพ
3. ความสามารถทางสังคม
4. ความเป็นผู้นำ
5. การบำเพ็ญประโยชน์ (ธิดารัตน์ บุญช, 2528)

นอกจากนั้นชีกเกอร์ริง (Chickering, 1974) ได้กล่าวถึงนิสิตนักศึกษาที่เรียนในมหาวิทยาลัย 4 ปีนั้น มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาถึง 7 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถภาพ (Developing Competence) รวมถึงด้านสติปัญญา ทักษะ และสังคม มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
2. การจัดการด้านอารมณ์ (Managing Emotion) หมายถึง การรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเอง ควบคุมอารมณ์เป็น แสดงอารมณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. มีความคล่องตัว (Developing Autonomy)
4. การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน (Establishing Identity)
5. ความมืออิสระในสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Freeing Interpersonal Relationships)

6. การทำให้เป้าหมายชัดเจน (Developing Purpose) ในระหว่างที่นิสิตนักศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย จะค่อย ๆ มีความชัดเจนในเป้าหมายชีวิตของตนมากยิ่งขึ้น

7. การพัฒนาความเป็นผู้มีคุณธรรม (Developing Integrity)

จะเห็นว่านิสิตศึกษานั้นเป็นบุคคลสำคัญในสถาบันอุดมศึกษา และมีลักษณะแตกต่างกันตามทฤษฎีซึ่งมีผู้ศึกษาไว้แล้วข้างต้น ลักษณะดังกล่าวนี้ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องตระหนักและใส่ใจ เพราะเป็นปัจจัยในการพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันให้บรรลุเป้าหมาย และปณิธานของสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด

ตอนที่ 2 อาจารย์ที่ปรึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของบทบาท "บทบาท" ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า ทำท่าตามบท รำตามบท โดยปริยายหมายความว่า การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้เป็นบทบาทของพ่อ แม่ บทบาทของครู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

นักวิชาการหลายท่านยังให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ดังนี้

ภิญโญ สาธร (2519) ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า ความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นคาดว่าบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทหน้าที่ควบคู่กับตำแหน่ง (Position) ที่บุคคลดำรงอยู่เสมอ

สุพิศรา สุภาพ (2522) กล่าวถึงบทบาทว่า เป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) และให้ข้อคิดว่า การกำหนดบทบาทจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ เพราะบทบาทกำหนดความรับผิดชอบงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติโดยเหตุที่การปฏิบัติบทบาทจะกระทำได้ดีหรือไม่ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับว่า บทบาทได้ถูกกำหนดไว้อย่างไร เหมาะสมหรือไม่

นอกจากนี้เลวินสัน (Levinson, 1971) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการคือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน (Norms) ความคาดหวัง (Expectation) ข้อห้าม (Taboos) ความรับผิดชอบ (Responsibilities) และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในตนเองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การชี้บ่งถึงหน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเองที่จะคิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม

ซึ่งสอดคล้องกับไอวีและโรบิน (Ivey and Robin, 1966) ได้กล่าวถึงบทบาท คือ ชุดของปทัสถาน (Norms) หรือความคาดหวัง (Expectation) ของพฤติกรรม ถูกกำหนด โดยความหมายของบุคคลอื่น ๆ ที่มีต่อตำแหน่งโดยเฉพาะ

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาตามสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคม โดยสมาชิกในสังคมนั้นคาดหวังว่า คงจะเป็นไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ตามลักษณะของตำแหน่งทางสังคม ซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลของแต่ละคน โดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม

ประเภทของบทบาท

ประเภทของบทบาท แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ตามตำแหน่งที่ทำให้เกิดบทบาท คือ

1. บทบาทที่ได้มาจากตำแหน่ง เป็นบทบาทที่ถูกกำหนดควบคู่กับตำแหน่ง ได้แก่ ฐานะของตำแหน่งนั้น กฎ ระเบียบ ภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ สิทธิและข้อผูกพัน ซึ่งกำหนดไว้เป็นปทัสถาน (Norm) สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

2. บทบาทที่ถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพของบุคคล ได้แก่ ค่านิยม ทัศนคติ ประสบการณ์ การศึกษาอบรม ตลอดจนพื้นฐานของวัฒนธรรมและประเพณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งยึดถือปฏิบัติ (ประมวลรัตน์วงศ์, 2519)

นอกจากนี้ฮันท์ (Hunt, 1971) ยังได้แบ่งประเภทของบทบาทไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. บทบาทที่เป็นไปตามการกำหนด (Role Prescriptions) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ว่า บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนั้นจะต้องทำอะไร เช่น สังคมกำหนดไว้ว่า ครูจะต้องมีหน้าที่เป็นผู้สอน แพทย์จะต้องมีหน้าที่เป็นผู้รักษาไข้

2. บทบาทตามประเภทปรากฏ (Role Stereotypes) เช่น การแต่งกาย การพูดจา ความประพฤติของคนในสังคมโดยอ้อมบ่งถึงวัฒนธรรมและสังคมของคนนั้น

3. บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectations) เป็นบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังไว้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรจะทำอย่างไร เช่น ผู้ที่เป็นครูควรจะต้องมีความรู้ดี มีความประพฤติดีและมีคุณธรรมของการเป็นครูที่ดี

4. บทบาทที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ และหน้าที่ที่กำหนดไว้ (Role Enactments) เช่น ครูจะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้าราชการพลเรือน

5. บทบาทในมุมกลับ (Counter Role Expectation) คือ บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งไม่เพียงแต่จะต้องปฏิบัติตามความมุ่งหวังของผู้อื่นด้วย เช่น คนสองคนทำงานร่วมกัน ต่างก็มุ่งหวังว่าแต่ละคนจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตน แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ทั้งสองฝ่ายก็ต้องร่วมมือกันทำ และจะต้องดูความมุ่งหวังของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยว่าต้องการจะให้ทำอย่างไร

โดยทั่วไปบทบาทที่กำหนดควบคู่กับตำแหน่งโดยสังคม กฎระเบียบ ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ ฐานะของตำแหน่งนั้น ค่านิยม ทักษะคติ ประสบการณ์ การศึกษาอบรม ตลอดจนพื้นฐานของวัฒนธรรมและประเพณี และความคาดหวังของสังคม ตนเอง และผู้ร่วมงาน บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นบทบาทที่ได้จากตำแหน่งเป็นไปตามการกำหนดของมหาวิทยาลัย เป็นไปตามความคาดหวังของประชาคมมหาวิทยาลัย และเป็นบทบาทในมุมมองกลับตามทัศนะของนิสิต นักศึกษาและผู้บริหาร

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

ชิคเกอร์ริง (Chickering, 1993) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา โดยอ้างถึง ไอเวย์ (Ivey, 1988 อ้างถึงใน Chickering, 1993) ว่า พื้นฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาที่ดี ต้องวางอยู่บนความนับถือซึ่งกันและกัน ส่วนในความคิดเห็นซึ่งแตกต่างกันนั้นอาจารย์กับนักศึกษารับรู้ต่างกันหลาย ๆ เรื่อง รวมทั้งประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อและความคาดหวังก็แตกต่างกันทั้งประเภทและระดับ

คีตติ้ง (Keating, 1990) และบาร์ (Barr, 1990) ได้กล่าวถึงเรื่องข้อผิดพลาดที่ปรากฏบ่อยครั้งในการวางแผนโปรแกรม ซึ่งในการประเมินโปรแกรมการให้คำปรึกษาของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 อย่างคือ เป้าหมาย (goal) บริบท (context) และการวางแผน (plan) โดยอาจารย์และนักศึกษามองเห็นองค์ประกอบเหล่านี้แตกต่างกัน อาจารย์จะเป็นผู้ที่มองโลกที่สิ้นหวังและไกลกว่านักศึกษาซึ่งมองค่อนข้างแคบ

ไอเซ็ง (Eysenck, 1972) ได้กล่าวถึงการรับรู้คัดเลือกสรร (Selective perception) เพราะสิ่งเร้ามีจำนวนมากและซับซ้อน การรับรู้ต่าง ๆ จึงต้องมีการคัดเลือกสรร แต่ในบางสถานการณ์ก็มีการคัดสรรจนผิดปกติกุศลจะคัดสรรเฉพาะประสบการณ์ที่คิดว่าสำคัญในอดีต และการให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์จะขึ้นอยู่กับความกดดัน ความผิดปกติทางจิต หรือแม้แต่ความคาดหวังของแต่ละบุคคล ดังนั้นบุคคลจะรับรู้เฉพาะสิ่งที่ต้องการรับรู้หรือสิ่งที่คาดหวังเท่านั้น

เดรเวอร์ (Drever, 1993) ได้กล่าวว่าการคิดสรรที่เกิดขึ้นในกระบวนการของความคิด หมายถึง การปฏิเสธสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องซึ่งหมายถึงสิ่งที่อยู่นอกเหนือกระบวนการในการดำเนินการคิดสรรของบุคคล เป้าหมายในการคิดสรร (สิ่งที่เกี่ยวข้อง) มุ่งเพื่อบ่งชี้ว่า ความคิดที่นำมาสังเคราะห์นั้นมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

แนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในระดับอุดมศึกษา

ความหมายของการให้คำปรึกษา

มีนักวิชาการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาสอดคล้องกัน สรุปได้ว่าการให้คำปรึกษาคือ กระบวนการของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับบริการ เพื่อช่วยเหลือผู้รับบริการได้เข้าใจและยอมรับตนเองในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า ด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจให้ดีขึ้น รู้จักจุดยืนของตนเอง ตลอดจนให้ตระหนักถึงความต้องการของตนเองและช่วยเหลือให้ผู้รับบริการได้ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ให้พัฒนาตนเองถึงขีดสุด (ทองเรือน อมรัชกุล, 2519 ; Pepinsky, H.B., and Pepinsky, P., 1954 ; Good, 1973 ; Patterson, 1973)

จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาในระดับอุดมศึกษา

ในปัจจุบันนี้ หลักการบริหารกิจการนิสิตนักศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงปรัชญาเบื้องต้นจากการควบคุมดูแลนิสิตนักศึกษามาเป็นกาให้บริการ ซึ่งผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการศึกษา เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาเรียนในสถาบันอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงปรับตัวให้ทันกับความใหม่ ความยุ่งยากซับซ้อนและปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นนิสิตนักศึกษาจึงต้องการผู้ให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. ให้คำแนะนำทางวิชาการ เกี่ยวกับหลักสูตร ลักษณะรายวิชา วิธีการเลือกวิชาการลงทะเบียนเรียน วิธีการเรียนและการวัดผล ทั้งนี้เพื่อให้สามารถศึกษาได้ตรงกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน
2. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องราวของระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย การบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดให้แก่นักศึกษา
3. ให้นักศึกษามีบุคคลที่เป็นที่พึ่งรับฟังปัญหา และช่วยเหลือให้นักศึกษาสามารถแก้ปัญหา ทั้งที่เป็นปัญหาทางการเรียน และปัญหาส่วนตัวได้
4. สร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจดีต่อกันระหว่างสถาบันกับนักศึกษา อาจารย์ กับนักศึกษาด้วยกันเอง (สมัน อมรวิวัฒน์, 2518)

นอกจากนี้พรชูลี อาชาอรุณ (2525) ยังได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยนิสิตนักศึกษาในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องการประกอบอาชีพ การเลือกโปรแกรมการศึกษา หรือเรื่องสำคัญอื่น ๆ
2. เพื่อให้ นิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพกับผู้อื่น
3. เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจตนเองและยอมรับตนเอง

4. เพื่อช่วยส่งเสริมทักษะทางการศึกษาเพื่อการเข้าสังคม

5. เพื่อเป็นที่พึ่งพาของนิสิตนักศึกษา สยามมีปัญหาทางอารมณ์

จุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษา ในระดับอุดมศึกษามีหลักการที่จะช่วยนิสิตนักศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการเรียน ระเบียบกฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รับฟังปัญหาและช่วยเหลือ นักศึกษาในด้านการเรียน ส่วนตัวและยังช่วยให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจและยอมรับตนเอง สามารถปรับตัวในด้านการเรียน สังคมและส่วนตัวได้ดี

องค์ประกอบที่สำคัญของการให้คำปรึกษา

องค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์ในการให้คำปรึกษาซึ่งสมน อมรวิวัฒน์ (2518) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ห้องหรือสถานที่ที่ใช้ในการให้คำปรึกษาควรเป็นสัดส่วน มีบรรยากาศเป็นกันเอง เงียบ มีความเป็นส่วนตัวที่ผู้มาขอคำปรึกษามั่นใจว่า เรื่องที่เล่า จะเก็บความลับได้

2. ทักษะของผู้ให้คำปรึกษา ทักษะที่เอื้อต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพ ได้แก่ การยอมรับ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความนับถือ เห็นคุณค่าของบุคคลแต่ละคน ผู้ที่มีทัศนคติในการยอมรับผู้อื่น จะมีท่าทีการแสดงออกที่แสดงถึงความปรารถนาที่จะช่วยเหลือไม่ใช่ การควบคุมบังคับ สามารถสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเองได้

การเข้าใจ ผู้ที่มีความพร้อมที่จะเข้าใจผู้อื่น หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถที่จะจับจุ่มองเห็นความหมายที่ผู้อื่นแสดงออกอย่างแจ่มชัด

ความจริงใจ ผู้ให้คำปรึกษามีทัศนคติที่จะไม่เสแสร้ง ปิดบังความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ยอมรับผู้อื่นด้วยความจริงใจ

3. ทักษะของผู้ให้คำปรึกษา ทักษะเหล่านี้เกี่ยวข้องกับทัศนคติในการยอมรับ การเข้าใจ และความจริงใจต่อนิสิตผู้มาขอคำปรึกษา ทักษะที่สำคัญ ได้แก่

ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นได้จากการให้ความสนใจ และการยอมรับผู้มาขอคำปรึกษา สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร มีความเป็นกันเอง มีความไว้วางใจ เชื่อใจ ความจริงใจ ความเข้าใจ ความสนใจ และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

ทักษะในการมีความรู้สึกร่วม สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถที่จะรู้สึกและบรรเทาถึงความคิดและความรู้สึกของผู้อื่นได้

ทักษะในการแสดงความรู้สึก เอาใจใส่ สนใจ ความสามารถนี้อาศัยทักษะในการฟัง และการสังเกต

นอกจากนี้ สมน อมรวิวัฒน์ (2518) ยังได้กล่าวว่างานด้านการให้คำปรึกษาแก่นิสิต นักศึกษาไม่ใช่งานที่อาจารย์จะกระทำไปได้ตามสามัญสำนึก หากต้องมีหลักการและศิลปะในการ ปฏิบัติงาน หลักการให้คำปรึกษามีรายละเอียดมาก อาจารย์ที่ปรึกษา ควรศึกษาดั้นคว้าหาความรู้ ประสบการณ์ จะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้เรียนรู้ศิลปะของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาได้ดีขึ้น

กล่าวได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่มีส่วนสร้างเสริมการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อม ทัศนคติ การยอมรับ การเข้าใจ ความจริงใจของผู้ให้คำปรึกษา และทักษะของผู้ให้ คำปรึกษาในการสร้างความสัมพันธ์ ความรู้สึกร่วมและความเอาใจใส่ สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญในการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษายังต้องมีหลักการและ ศิลปะในการให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาบรรลุตามเป้าหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา

บทบาทของอาจารย์ ที่สอดคล้องกับภารกิจของการอุดมศึกษาจะต้องมี 4 ด้าน ซึ่ง วิลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2524) กล่าวไว้ คือ

1. บทบาทเป็นครู คือ มีภารกิจหลักในการสั่งสอนอบรม ให้ความรู้ทางวิชาการ แก่ศิษย์ทั้งในและนอกห้องเรียน ดังนั้นอาจารย์จึงมีหน้าที่สอนทั้งคน และสอนทั้งหนังสือ เป็นที่พึ่ง ทางวิชาการแก่ศิษย์

2. บทบาทนักวิจัย คือ เป็นผู้บุกเบิก เสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ศึกษา รวบรวม แนวความคิดทฤษฎี เหตุผลต่าง ๆ เพื่อสร้างชุมชนวิชาการ หาแนวทางศึกษาเพื่อนำมาเป็นประโยชน์ ในการถ่ายทอดความคิด รวมไปถึงการนำไปประยุกต์ใช้ในสังคม อาจารย์จึงถือว่าการวิจัยเป็น หน้าที่ประการหนึ่งของอาจารย์ที่จะควบคู่ไปกับการกิจการสอน

3. บทบาทผู้ให้บริการ โดยที่สถาบันอุดมศึกษาเป็นที่เชื่อถือเป็นแหล่งวิชาการที่ ก้าวหน้าทันสมัย จึงมีส่วนทำให้สถาบันอื่น ๆ หวังพึ่งพิงความรู้ทางวิชาการแขนงใหม่ ๆ อาจารย์ จึงต้องมีบทบาทเป็นผู้ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม พยายามตอบแทนสังคมที่ได้สนับสนุนให้อาจารย์ ได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกของสังคมอุดมศึกษา ได้ศึกษาเล่าเรียน ได้รับความก้าวหน้า ความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นเมื่อมีโอกาสที่จะให้บริการแก่คนในชุมชนบ้างเช่น ได้รับเชิญให้ไป อภิปราย บรรยายให้ข้อคิดเห็นอันใดแล้ว อาจารย์ก็น่าจะเต็มใจที่จะให้บริการนี้แก่คนอื่นนอกเหนือ จากวิชาที่อาจารย์รับผิดชอบสอนอยู่

4. บทบาทผู้สร้างและเผยแพร่วัฒนธรรม โดยที่อาจารย์มีอิทธิพลต่อความคิดและ ความประพฤติปฏิบัติของนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นการที่จะช่วยกันสร้างรักษาหรือเผยแพร่ วัฒนธรรมของชาติ ก็ย่อมจะเป็นหน้าที่สำคัญของอาจารย์อีกด้วย

นอกเหนือจากบทบาทตามภารกิจของการอุดมศึกษาแล้ว บทบาทที่สำคัญของอาจารย์อีกบทบาทหนึ่งก็คือ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา มีบทบาทดังนี้

1. ครูเป็นทั้งผู้สอนวิชาการชั้นสูง และเป็นผู้นำวิญญาน ช่วยสอนให้รู้จักคุณค่าทัศนคติที่ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของสังคมไทย
2. ผู้ให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งวิชาการและส่วนตัว
3. ผู้แนะแนว แนะนำแนวทางให้ถูกต้อง
4. ตำรวจ จับผู้ประพฤติผิด
5. ผู้พิพากษา ตัดสินพิจารณาโทษนิสิตนักศึกษา
6. พ่อแม่ สอดส่องดูแลอบรมมารยาท การแต่งกาย และความประพฤติ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2524)

อาจารย์ที่ปรึกษาจะมีบทบาทดังกล่าว และสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับบทบาทได้ดีต่อเมื่อมีคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี

คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษามีความสัมพันธ์กับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษามีอย่างไร ก็ต้องจัดหาอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีคุณลักษณะเหมาะสมที่จะปฏิบัติได้ตามบทบาทนั้น เกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้มี นักวิชาการหลายท่านได้กำหนดคุณลักษณะที่ดี หรือจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาไว้หลายประการ เช่น เจริญผล สุวรรณโชติ (2516) มีความเห็นว่า อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีคุณสมบัติ 8 ประการ ดังนี้

1. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
2. มีความรับผิดชอบดี
3. รู้จักส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้อื่น
4. เป็นผู้ไม่เหตุนผล
5. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
6. เป็นผู้ที่เต็มใจให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
7. สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี
8. เป็นผู้ไวต่อการเรียนรู้ สามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว

นอกจากนี้สุจริต เพ็ชรชობ (2520) มีความเห็นเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องพยายามปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสมกับการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านคุณธรรมและความประพฤติ ส่วนสุนทร สรศิริ (2524) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษา

ว่าควรเป็นผู้มีความรู้ดีและมีความเข้าใจในเรื่องการแนะแนวที่ดีด้วย เป็นผู้เข้ากับคนอื่นได้ง่าย มีเหตุผล มีกำลังใจ มีวาจาอ่อนหวาน และผู้ที่นักเรียนให้ความไว้วางใจและยกย่องนับถือ

สำหรับสำเนาวี ชจรศิลป์ (2534) ได้กำหนดคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีควรมีดังต่อไปนี้

1. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
2. มีความรับผิดชอบดี
3. ใจกว้างและรับฟังความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา
4. มีความรู้กว้างขวางและทันต่อเหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
5. มีความจริงใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
6. มีเหตุผลและความสามารถในการแก้ปัญหา
7. มีความเมตตากรุณา
8. ไวต่อการรับรู้ และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว
9. มีหลักจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาและมีจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษา
10. มีความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี
11. รู้บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างดี
12. มีประสบการณ์ในหน้าที่งานอาจารย์ที่ปรึกษา

มิลเลอร์ (Mueller, 1961) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า ควรเป็นคนที่สนใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ ทันต่อเหตุการณ์ ยืนหยัดแข็ง และมีความเอาใจใส่ในหน้าที่เป็นอย่างดี นอกจากนี้ควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวาง มีความเข้าใจในด้านวิชาการ ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งบริการต่าง ๆ ที่จะสามารถติดต่อขอความช่วยเหลือให้นักศึกษาเพื่อจะได้แนะนำนักศึกษาได้ถูกต้อง และมาร์ตินสัน (Martinson, 1960) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่สอดคล้องกับมิลเลอร์ได้กล่าวไว้และยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า อาจารย์ที่ปรึกษาควรเป็นผู้ที่เข้าใจคนอื่นได้ดี มีประสบการณ์ด้านการให้คำปรึกษามากบ้าง และควรมีเวลาพอที่จะให้กับนักศึกษาได้

นอกเหนือจากคุณลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนั้น อาจารย์ที่ปรึกษายังต้องมีคุณธรรม และจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษาได้แก่ เป็นผู้รักษาความลับ และคำนึงถึงสวัสดิภาพของนักศึกษา ไม่วิจารณ์หน่วยงาน บุคคลร่วมอาชีพหรือสถาบันให้นักศึกษาที่มาขอรับคำปรึกษาฟังเพราะจะทำให้เกิดอคติต่าง ๆ ได้ มีความรับผิดชอบที่จะส่งผู้มาขอคำปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกรณีเมื่อทราบว่าตนไม่สามารถช่วยเหลือได้ นอกเหนือจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล และพยายามที่จะช่วยแนะแนวทางให้ทุกคนรู้จักที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ (สุภาพรพรณ โศตรจรัส, 2518)

สรุปได้ว่าคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีจะต้องมีความรู้กว้างขวาง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีน้ำใจ ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา เข้าใจในความแตกต่างของบุคคล มีเวลาเพียงพอ และพยายามที่จะช่วยแนะแนวทางให้นิสิตนักศึกษา รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ซึ่งคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาดังกล่าวจะก่อให้เกิดการพัฒนา นิสิตนักศึกษา

หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา

หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กำหนดไว้ การกำหนดบทบาท และหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษามีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทราบและสามารถแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2533) และวัชรีย์ ทรัพย์มี (2535) ได้กล่าวถึง หน้าที่และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ใกล้เคียงกัน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านวิชาการ ดูแลให้คำปรึกษาในเรื่องการจัดโปรแกรมการศึกษาทุกภาค การศึกษาตลอดหลักสูตร การลงทะเบียน แนะนำวิธีเรียน การทำรายงาน เพื่อให้สามารถศึกษาได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพ

2. ด้านการปรับตัว เป็นที่ปรึกษา แนะนำแนวทางในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมเพื่อน นิสิต และวิธีการเผชิญปัญหาให้สามารถคลี่คลายปัญหาและปรับตัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. การพัฒนาความพร้อมเพื่อเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ ให้ข้อคิด แนะนำพฤติกรรมตลอดจน ให้มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อสถาบัน สังคม และครอบครัวของนิสิตอบรมชี้แนะบุคลิกภาพที่ดีงาม เช่นในเรื่องของการแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะ กิริยามารยาทอันดีงาม การช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ทักษะการเป็นผู้นำการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ส่งเสริมความรับผิดชอบ

4. ด้านการเงิน ศึกษารายละเอียดเรื่องทุนต่าง ๆ หรือแหล่งจัดหางานของคณะ หรือของมหาวิทยาลัย เพื่อจะให้การช่วยเหลือนิสิตที่มีปัญหาด้านการเงิน โดยอาจจะติดต่อหางานบางเวลาให้ทำในช่วงที่นิสิตว่าง หรือช่วยหาทุนการศึกษาให้ บางครั้งนิสิตมีความจำเป็นในเรื่องเงินจริง ๆ แต่ไม่กล้าขอรุณ เนื่องจากเกิดความอาย ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาต้องพยายามใช้ความสังเกตและสอบถามจากกลุ่มเพื่อนเพื่อจะได้ให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง

5. ด้านวินัย ดูแลตักเตือนนิสิตเมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง หรือกระทำผิดวินัยต่าง ๆ เช่น กรณีทะเลาะวิวาทกัน ระหว่างคณะ ทุจริตในการสอบ แต่งกายผิดระเบียบของมหาวิทยาลัย ใช้กิริยาวาจาก้าวร้าว เล่นการพนัน ดื่มสุรา เป็นต้น

6. ด้านคุณธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยปลูกฝังให้นิสิตมีจิตใจอันดีงาม มีความเมตตา กรุณา ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือสังคม ซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตนอยู่ในขอบข่ายของศีลธรรมอันดี

7. ด้านปัญหาอื่น ๆ นิสิตอาจมีปัญหาคู่ที่แตกต่างกันอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องมีความพร้อมที่จะรับฟังปัญหาช่วยแนะนำแก้ไขปัญหาคู่ต่าง ๆ ได้ เพื่อให้ นิสิตได้คลายทุกข์ ความกังวล เกิดมีกำลังใจที่จะสู้ต่อไป โดยที่ นิสิตมักจะมีปัญหาเรื่องการเรียน เรื่องสุขภาพ เรื่องเพื่อน หรือเรื่อง การปรับตัว อาจารย์ที่ปรึกษาต้องหัดเป็นนักฟังที่ดี พร้อมทั้งจะให้เวลานิสิตเปิดโอกาสให้นิสิตได้พูด ได้เล่าปัญหาคู่ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและพยายามตั้งคำถาม เพื่อให้ นิสิตได้คิดเองว่าจะแก้ปัญหาคู่อย่างไร กระตุ้นให้นิสิตคิดเองจะทำให้เกิดความมั่นใจ และภูมิใจว่าได้แก้ปัญหาคู่ต่าง ๆ โดยใช้สติปัญญา

สำหรับประชุมสุข อาชีวอำรุง (2522) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษานิสิต เกี่ยวกับการเลือกวิชาเรียนตามหลักสูตรเป็นรายบุคคลของนิสิต ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญอันดับแรก ของอาจารย์ที่ปรึกษาอีก 4 ข้อ คือ

1. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนตามความมุ่งหมายของหลักสูตร และสอดคล้องกับ ความต้องการของนิสิตแต่ละคน
2. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวและความประพฤติของนิสิต
3. ช่วยแก้ปัญหานิสิตทั้งในทางส่วนตัวและทางวิชาการ
4. เป็นผู้แทนคณะในการติดต่อประสานความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับคณาจารย์

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ระบบการจัดการศึกษาเริ่มต้นตั้งแต่การรับเข้า เป็นนิสิตนักศึกษา การลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาให้เป็นไปตามหลักสูตรการเรียนในแต่ละกระบวนวิชา การวัด และประเมินผลการศึกษาของแต่ละภาคการศึกษา การตรวจสอบผลการศึกษาของนิสิต นักศึกษาและการเสนอให้สำเร็จการศึกษา ขึ้นตอนในระบบดังกล่าว อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการจะเป็นผู้มีบทบาท และหน้าที่ที่จะช่วยเหลือให้นิสิตนักศึกษาได้รับความสำเร็จในแต่ละชั้นตอน ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะมีนโยบาย ให้นิสิตนักศึกษาทุกคนมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สำหรับให้ คำแนะนำช่วยเหลือทั้งด้านวิชาการ และด้านที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการเพื่อให้ นิสิตนักศึกษาทุกคนได้มี โอกาสพัฒนาตนเองจนสุดความสามารถและประสบผลสำเร็จในการศึกษา โดยในแต่ละปีการศึกษา อาจารย์ของแต่ละคณะจะได้รับมอบหมายจากคณะ ให้เป็นผู้รับผิดชอบดูแลนิสิตนักศึกษาตามระบบ การจัดอาจารย์ที่ปรึกษาในแต่ละคณะนั้น ซึ่งการจัดนิสิตนักศึกษาและการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา วิชาการในมหาวิทยาลัยที่ทำการวิจัยครั้งนี้พอสรุปได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. สำหรับคณะที่นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ยังไม่ได้แยกคณะวิชาได้แต่งตั้งอาจารย์ที่สอน วิชาพื้นฐานเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการให้นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึง 2 โดยมีอัตราส่วนไม่เกิน 1:25 เมื่อนิสิตนักศึกษาเรียนวิชาเฉพาะของคณะแล้วจึงแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการให้ใหม่ โดยมีอัตราส่วนไม่เกิน 1:10

2. สำหรับคณะที่แยกรับนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ตามสาขาวิชาเอก ได้แต่งตั้งอาจารย์ในสาขาวิชาเดียวกับนิสิตนักศึกษาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยมีอัตราส่วน 1:10 และให้อาจารย์ผู้นั้นรับผิดชอบนิสิตนักศึกษากลุ่มนั้นจนสำเร็จการศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2536) ได้กำหนดบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาจากสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาเมื่อวันที่ 4 - 5 กุมภาพันธ์ 2531 ณ โรงแรมโรสแลนด์ปาร์ค เชียงใหม่ ไว้ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 ต้องศึกษาหลักสูตร แผนกำหนดการศึกษา ข้อบังคับ ลักษณะวิชา และวิธีการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

1.2 ต้องแนะนำ ควบคุม ดูแล และติดตามผลการเรียนของนักศึกษา ให้เป็นไปตามแผนกำหนดการศึกษา หลักสูตร และให้ตามข้อบังคับ

2. ด้านวิธีการให้คำปรึกษา

2.1 ต้องรู้จักนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ลักษณะนิสัยใจคอ ความสามารถในการเรียน สุขภาพ สภาพครอบครัว

2.2 ต้องให้คำแนะนำปรึกษา ทั้งในด้านวิชาการ และปัญหาส่วนตัว

2.3 ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษา

2.4 ต้องบันทึกผลการเรียน และหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา

3. ด้านอื่น ๆ

3.1 ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักศึกษา

3.2 ควรรักษาสีตบประโชชน์ของนักศึกษา

3.3 ควรจัดเวลาให้นักศึกษามาพบอย่างสม่ำเสมอ

3.4 ควรส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นักศึกษา

3.5 ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและศึกษาต่อ

3.6 ควรจัดการพบปะสนทนาระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาคู่กันเสมอ

3.7 ควรให้ความเห็นในการลาของนักศึกษาทุกกรณี

จากการศึกษาหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในมหาวิทยาลัยที่ทำการวิจัยครั้งนี้ (จุฬาลงกรณ์, 2531; เชียงใหม่, 2536; สงขลาครินทร์, 2531) พบว่า มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่กำหนดหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ โดยยึดตามแนวทางที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดให้ (สำเนา วัชรศิลป์, 2534) พอสรุปได้ดังนี้

1. หน้าที่ด้านเกี่ยวกับวิชาการ

1.1 ให้การปรึกษาแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกวิชาเรียน

- 1.2 ให้คำแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับการลงทะเบียนวิชาเรียน
 - 1.3 ควบคุมการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ
 - 1.4 ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาเพื่อเลือกสาขาวิชา และการวางแผนการศึกษา
ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 - 1.5 ให้การแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียน การค้นคว้า และติดตามผล
การเรียนของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ
 - 1.6 ทักท้วงการลงทะเบียนเรียนบางวิชาของนักศึกษา เมื่อพิจารณาเห็นว่า
การลงทะเบียนเรียนวิชานั้น ๆ ไม่เหมาะสม
 - 1.7 ให้การปรึกษา แนะนำ หรือตักเตือน เมื่อผลการเรียนของนักศึกษาต่ำลง
 - 1.8 ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือนักศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาใน
การเรียนวิชาต่าง ๆ
 - 1.9 ให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการคิดค่าคะแนนระดับเฉลี่ยของนักศึกษา
 - 1.10 ให้การปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อในระดับสูง
2. หน้าที่ด้านไม่เกี่ยวข้องกับวิชาการ
- 2.1 ด้านบริการและพัฒนาการศึกษา
 - 2.1.1 ให้การแนะนำเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ และบริการต่าง ของ
มหาวิทยาลัยและชุมชน
 - 2.1.2 ให้การปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาสุขภาพอนามัย
ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต
 - 2.1.3 ให้การปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคม เช่น ปัญหาการปรับตัวใน
สังคม และปัญหาการคบเพื่อน
 - 2.1.4 ให้การปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ความประพฤติ และ
จริยธรรม
 - 2.1.5 ให้การปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านอาชีพ ได้แก่ การให้ข้อมูลใน
แง่มุมต่าง ๆ เช่น ลักษณะของงาน สภาพสิ่งแวดล้อมของงาน ตลาดแรงงาน ตลอดจนจรรยาบรรณ
แห่งวิชาชีพที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่
 - 2.2 ด้านอื่น ๆ
 - 2.2.1 พิจารณาคำร้องต่าง ๆ ของนักศึกษาและดำเนินการให้ถูกต้อง
ตามระเบียบ

- 2.2.2 ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกองกิจการนักศึกษา กองบริการการศึกษา เพื่อช่วยเหลือและเพื่อประโยชน์ของนักศึกษา
- 2.2.3 กำหนดเวลาให้นักศึกษา เข้าพบเพื่อคำปรึกษาแนะนำอย่างสม่ำเสมอ
- 2.2.4 เก็บข้อมูลรายละเอียดของนักศึกษา ที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อใช้กับระเบียบสะสมของนักศึกษา
- 2.2.5 สร้างสัมพันธ์ภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างนักศึกษา อาจารย์ คณะ และมหาวิทยาลัย
- 2.2.6 ให้การรับรองนักศึกษา เมื่อนักศึกษาต้องการไปแสดงแก่ผู้อื่น
- 2.2.7 ป้อนข้อมูลย้อนกลับ (feedback) มายังผู้บริหารและคณะกรรมการ อาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษา
- 2.2.8 ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษา
- 2.2.9 ชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาและหน้าที่ของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
- 2.2.10 ในกรณีที่นักศึกษาแต่งกายไม่เรียบร้อย หรือมีความประพฤติไม่เหมาะสมอาจารย์ที่ปรึกษาต้องตักเตือน

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษานั้น Mueller (1961) ได้ให้ความเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากตัวอาจารย์ที่ปรึกษาดังนี้

1. การขาดความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา เช่น ไม่เข้าใจชัดเจนในหลักสูตร เนื้อหาวิชา ไม่มีข้อมูลเพียงพอในเรื่องของวิชาที่เปิดให้เลือกเรียน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาต้องพิจารณาปรับปรุงตนเองเป็นอย่างมาก
2. อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็น เข้าข้างตนเองหรือถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่มากเกินไปจึงทำให้ตั้งสมมุติฐานตามที่ตนเองคิดว่าถูกต้อง หรือบางครั้งก็ เข้มงวดกับนักศึกษาเกินไป ทำให้นักศึกษาไม่กล้าเข้ามาขอรับคำปรึกษา
3. การมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษาบางคนขาดความจริงใจในการให้คำปรึกษา ไม่รักษาวินัยของอาจารย์ที่ปรึกษา ไม่เข้าใจความต้องการของนักศึกษา ไม่ยอมสละเวลาให้กับนักศึกษาที่อยู่ในความดูแล ไม่คำนึงถึงจุดมุ่งหมายอันแท้จริงของการให้คำปรึกษา และบางคนก็แก้ปัญหาให้กับนักศึกษาโดยการขาดวินัยที่ดีพอ

นอกจากนี้ คร็อกเกต (Crockett, 1982) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาเน้นเนื้อหาวิชาการมากเกินไป ขาดการให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถาบัน
2. อาจารย์ที่ปรึกษาบางคนไม่มีความสนใจในเรื่องการให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
3. อาจารย์ที่ปรึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาส่วนใหญ่ได้
4. อาจารย์ที่ปรึกษาขาดทักษะและต่อต้านการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ
5. อาจารย์ที่ปรึกษามีปัญหาในการติดตามนโยบายของสถาบัน ขั้นตอนการดำเนินงาน ทุ ก ะ เ บ้ ย บ และ เผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน

ส่วนกรรมการฝึกหัดครู (2522) ได้รายงานผลการสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษามีอายุและประสบการณ์น้อย
2. อาจารย์ที่ปรึกษาไม่รับผิดชอบต่อชั่วโมงที่ต้องพบนักศึกษา
3. นักศึกษาไม่ไว้วางใจและไม่ต้องการพบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำปรึกษา
4. การจัดกลุ่มนักศึกษาใหญ่เกินไปและอาจารย์ที่ปรึกษาขาดเทคนิคที่จะช่วยทางด้านนี้
5. เวลาที่จัดให้แก่ศึกษาไม่สะดวกเพราะนักศึกษาวางไม่ตรงกัน
6. ปัญหาส่วนบุคคลของอาจารย์ที่ปรึกษา
7. อาจารย์ที่ปรึกษามุ่งงานมากและระบบบริหารไม่ให้ความสำคัญแก่อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางที่สถาบันอุดมศึกษาตั้งเป้าหมายไว้ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาจะส่งผลกระทบต่อนิสิตนักศึกษาโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นนิสิตนักศึกษาสาขาใด เพราะนิสิตนักศึกษาเป็นบุคคลที่เข้ามาในสถาบันอุดมศึกษาในลักษณะผู้ไม่รู้ ไร้เรียน ไร้แสวงหา ฉะนั้นบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาจึงมีความสำคัญต่อนิสิตนักศึกษา และกระบวนการให้คำปรึกษา โดยเฉพาะความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การให้คำปรึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของวินสตันและคณะ

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 ระบบอุดมศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น ภาวะเกรดเพื่อ มาตรฐานทางวิชาการและคุณภาพของหลักสูตรต่าง ๆ ลดลง บัณฑิตมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ (Carnegie Council on Policy Studies in Higher Education, 1980) ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาด้านคุณภาพทางวิชาการทั้งสิ้น ดังนั้นในปี 1970 และปี 1982 ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทางวิชาการโดย National Academic Advising Association (NACADA) และ American College Testing

Program (ACT) โดยสำรวจเน้นลักษณะสำคัญพื้นฐานของสถาบันและการให้บริการ ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาทางวิชาการในแต่ละมหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ คือ มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ใช้การวิจัยดังกล่าวในการเปลี่ยนแปลงการให้คำปรึกษาทางวิชาการและการจัดองค์การการให้คำปรึกษา ตั้งแต่ปี 1979 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ระบบอุดมศึกษาต้องเผชิญกับปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. จำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น สถาบันมีการขยายตัวมากขึ้น ทำให้มีการบริหารงาน การจัดการเรียนการสอนซับซ้อนยิ่งขึ้น การอุดมศึกษาซึ่งเคยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผลิตนักศึกษาโดยรวมทั้งบุคคล ไม่อาจทำได้อย่างทั่วถึงเช่นในอดีต

2. ลักษณะและค่านิยมของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนมีความหลากหลายมากขึ้น กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้มีค่านิยมที่แตกต่างกัน ทำให้สถาบันต้องหันมาพิจารณานโยบายวิชาการ และการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพของนักศึกษาควบคู่กับวิชาการ

3. ประสบการณ์และการรับรู้ของนักศึกษาเมื่อเข้าสู่สถาบันขัดแย้งกับความคาดหวังที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในสถาบันไม่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการ และไม่อาจตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพทางวิชาการ วินสตันและคณะจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทางวิชาการโดยมีความเชื่อว่าการให้คำปรึกษาทางวิชาการสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นข้างต้นไป (Winston et.al, 1988) แนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทางวิชาการตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ ซึ่งประกอบด้วย Roger B. Winston, Jr., Theodore K. Miller, Steven C. Ender, Thomas J. Grites, and Associates (1988) ได้เสนอและอธิบายถึงหลักความเป็นจริงของกระบวนการการให้คำปรึกษาควบคู่ไปกับการให้คำจำกัดความของการให้คำปรึกษาวิชาการในเชิงพัฒนา และพัฒนาองค์ประกอบที่นำมาเกี่ยวข้องถ้าองค์ประกอบเหล่านั้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาแต่ละคนโดยมีเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา 3 ด้าน คือ 1) การพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติ 2) การพัฒนาการตัดสินใจด้วยตนเอง และ 3) การพัฒนาความสามารถในการเข้าสู่สังคม

จากแนวความคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นอกจากสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีความรับผิดชอบทั้งในด้านการพัฒนาสติปัญญา และการพัฒนาด้านวิชาการของนิสิตนักศึกษาแล้วก็ต้องสนองตอบต่อความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา ตลอดจนการพัฒนาทักษะอันจำเป็นเพื่อให้อาจารย์ของนิสิตนักศึกษาประสบความสำเร็จอีกด้วย ในการจัดการให้บรรลุผลดังกล่าว วินสตันให้ความเห็นว่า บทบาทของอาจารย์ในการให้คำปรึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนไป โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ในกระบวนการให้คำปรึกษาวิชาการ

ซึ่งเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษาจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความเจริญงอกงามทางด้านวิชาการและด้านส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาด้วยกระบวนการให้คำปรึกษาวิชาการ จึงกล่าวได้ว่ากระบวนการให้คำปรึกษาวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะต้องส่งผลให้เกิดการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาในทุกด้าน อันได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการใช้ความรู้ การพัฒนาความเข้าใจตนเอง และทักษะในการตัดสินใจ ตลอดจนรู้จักแสวงหาทรัพยากรในมหาวิทยาลัยเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเอง ดังนั้น กระบวนการให้คำปรึกษาทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษาควรได้รับการทบทวนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาให้มีศักยภาพสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ความเหมาะสมของการให้คำปรึกษาทางวิชาการ ปัจจุบันคำจำกัดความอยู่หลายอย่างตามกระบวนการการให้คำปรึกษาซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลายมุมมอง กล่าวโดยสรุป การให้คำปรึกษาเชิงวิชาการเพื่อพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบ มีการดำเนินการและสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อมุ่งเน้นการช่วยเหลือให้นักศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการศึกษา การอาชีพ และด้านบุคลิกภาพเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมนักศึกษาในการค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มเติมคุณภาพชีวิต มีทักษะ และทัศนคติอื่นจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความเจริญส่วนบุคคล (Crookston, 1972; Crockett, 1978; Mash, 1978; Grites, 1979; Walsh, 1979; Ender, Winston, and Milller, 1982)

จากคำจำกัดความดังกล่าว แสดงว่า กระบวนการให้คำปรึกษาทางวิชาการสะท้อนให้เห็นถึงภาระหน้าที่ของสถาบันที่ต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาและการที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันระหว่างนิสิตนักศึกษาและสถาบัน วินสตันและคณะได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาวิชาการที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการไม่ได้หมายความว่า ต้องเป็นอาจารย์ประจำคณะทุกคนเสมอไป อาจารย์บางคนมีความสามารถที่จะทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ แต่บางคนก็ไม่สามารถจะทำได้ แม้ว่าจะพยายามเพียงใดก็ตาม

2. การให้คำปรึกษาวิชาการ ไม่ใช่หน้าที่หลักในการบริหารเพื่อให้เกิดผลคืนแก่สถาบันเท่านั้น แต่การให้คำปรึกษาทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรประเมินว่าความต้องการของนักศึกษาได้รับการตอบสนองอย่างดีและประสพการณ์ทางการศึกษาที่สถาบันจัดให้นักศึกษาต้องมีคุณภาพ

3. การให้คำปรึกษาวิชาการไม่ใช่เป็นแค่เพียงลายลักษณ์อักษรที่ปรากฏบนกระดาษเท่านั้น แม้ว่าการโปรแกรมการให้คำปรึกษาที่ดีจะต้องมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักศึกษาและบันทึกอย่างเป็นระบบระเบียบก็ตาม แต่ข้อมูลที่บันทึกเหล่านั้นก็ไม่สมบูรณ์ในตัวเองเสมอไป ข้อมูลควรจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของนักศึกษาในด้านการเรียนการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีประโยชน์

ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยในการวางแผน และเป็นแนวทางที่จะให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการศึกษาต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่าการให้คำปรึกษามีความหมายมากกว่าระเบียบหรือข้อมูลที่เก็บไว้เป็นชุด ๆ เท่านั้น

4. การให้คำปรึกษาวิชาการไม่ใช่ผลที่ได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อมีการกำหนดรายวิชาต่าง ๆ ลงในหลักสูตรแล้ว ข้อมูลที่ออกมาเป็นเพียงเครื่องมือที่นำมาช่วยในการวางแผนหลักสูตรและการให้คำปรึกษาเท่านั้น แต่ไม่ใช่เครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจ

5. การให้คำปรึกษาวิชาการไม่ใช่การประชุมที่จัดให้มีขึ้นเสมอมาครั้งเท่านั้น หรือเป็นเพียงการประชุมในช่วงเวลาสั้น ๆ ถ้าการให้คำปรึกษาวิชาการเป็นสิ่งที่มียุทธวิธีและมีส่วนช่วยในการใช้ชีวิตในการเรียนของนักศึกษา คุณภาพและความลึกซึ้งในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนักศึกษาควรจะได้รับผลกระทบร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย ดังนั้นการพบกันในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ จึงไม่เป็นผลดีในการให้คำปรึกษาวิชาการ

6. การให้คำปรึกษาวิชาการมิได้หมายความว่าขอลายเซ็นเพื่อลงทะเบียนเรียนตามตาราง แต่การให้คำปรึกษามีความหมายมากกว่านี้ จะต้องมี การวางแผนการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับจำนวนรายวิชาที่เรียนไปแล้ว ตามความสนใจ ความถนัดและเป้าหมายในการประกอบอาชีพ

7. การให้คำปรึกษาวิชาการไม่ใช่กิจกรรมที่จำกัดอยู่ในขอบเขต การให้คำปรึกษาวิชาการที่มีคุณภาพสามารถจัดได้หลายรูปแบบ โดยทั่วไปจะจัดในลักษณะเปิดกว้างขึ้นอยู่กับความต้องการของนักศึกษา และความตั้งใจของอาจารย์ที่ปรึกษาในการให้ความช่วยเหลือ และต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตในการเรียนของนักศึกษา การให้คำปรึกษาวิชาการที่มีคุณภาพจะต้องมุ่งพัฒนานักศึกษาในทุก ๆ ด้าน

8. การให้คำปรึกษาไม่ใช่กระบวนการตัดสินใจ เป้าหมายของการให้คำปรึกษา คือ การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา ไม่ใช่การวิเคราะห์พฤติกรรม และการตัดสินใจอันนิยมของนักศึกษา ควรเป็นไปเพื่อให้นักศึกษารู้จักคิดประเมินและตัดสินใจด้วยตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการจึงควรตระหนักอยู่เสมอว่า นักศึกษาอาจมองการศึกษาแตกต่างไปจากนักวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษาจึงไม่ควรพยายามที่จะสั่งการหรือกำหนดค่านิยมต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษา

9. การให้คำปรึกษาวิชาการไม่ใช่การแนะนำ แต่ควรจะเป็นเรื่องของวิชาการมากกว่าเรื่องส่วนตัว แม้ว่า การให้คำปรึกษาวิชาการจะส่งผลออกมาให้เห็นในลักษณะที่นักศึกษาได้มีการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัวเช่นเดียวกับการพัฒนาด้านวิชาการ แต่การให้คำปรึกษาไม่ใช่รูปแบบหนึ่งของการแนะนำ

10. การให้คำปรึกษาวิชาการไม่ใช่สิ่งที่เสริมเข้าไปในภารกิจทางการศึกษา แต่เป็นภารกิจส่วนหนึ่งที่สอดแทรกอยู่ในภารกิจทางการศึกษา ซึ่งควรกระทำควบคู่กับกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้นักศึกษาค้นพบเป้าหมายของชีวิต อันเป็นการค้นพบประสบการณ์ทางการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อตนเอง

นอกจากนั้น วินสตันและคณะได้เสนอหลัก 7 ประการ ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการให้คำปรึกษาวิชาการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการให้คำปรึกษาวิชาการเชิงพัฒนา ดังนี้

11. การให้คำปรึกษาวิชาการเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ในการพบปะกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนักศึกษา ควรเป็นการพบที่มีทิศทางและเป้าหมายที่แน่นอน ทั้งสองฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบและมีข้อตกลงร่วมกัน ต้องรู้ว่าจะให้คำปรึกษาเรื่องอะไร และไม่ควรถูกให้คำปรึกษาในเรื่องใด

12. การให้คำปรึกษาวิชาการจะต้องเน้นในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเพิ่มพูนประสบการณ์ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ซึ่งควรจะสอดคล้องกับปรัชญาของสถาบัน สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่มากขึ้นเพียงใด จะต้องรู้ว่าการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะส่งผลต่อตัวนักศึกษาอย่างไร เหมาะสมหรือไม่

13. การให้คำปรึกษาวิชาการต้องยึดถือเป้าหมายเป็นหลัก เป้าหมายที่กำหนดขึ้นต้องมาจากนักศึกษา และเกี่ยวข้องกับการศึกษา อาชีพและการพัฒนาตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรช่วยเหลือให้นักศึกษาให้รู้จักกำหนดเป้าหมาย และทำทาสให้นักศึกษารู้จักคิดถึงลักษณะที่ตนเองต้องการหลังจากสำเร็จการศึกษา

14. การให้คำปรึกษาวิชาการต้องมีมนุษยสัมพันธ์เป็นหลัก โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการจะต้องถือเป็นความรับผิดชอบเบื้องต้น ในการที่จะทำให้การให้คำปรึกษาค่าเงินต่อไปด้วยดี อาจารย์ที่ปรึกษาต้องถือเป็นบทบาทโดยตรงที่จะให้ความสำคัญแก่นักศึกษาเป็นเอกัตบุคคล นอกจากนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการจะต้องเป็นผู้ฟังที่ดี ต้องแสดงออกให้เห็นถึงความยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาด้วยความเต็มใจ

15. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา โดยเฉพาะการแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น การรู้จักรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และการรู้จักวางตัวในสถานการณ์ต่างๆ อิทธิพลของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษามากที่สุดคือ การแสดงออกทางบุคลิกภาพและพฤติกรรมซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการพัฒนา เป็นการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการช่วยเหลือสังคม

16. การให้คำปรึกษาวิชาการควรพยายามบูรณาการระหว่างความเชี่ยวชาญของการให้คำปรึกษากับการเป็นนักวิชาการ และความรอบรู้ในเรื่องกิจการนิสิตนักศึกษา สิ่งสำคัญประการ

หนึ่ง คือ ความร่วมมือของคณาจารย์ เป็นสิ่งจำเป็นที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการให้คำปรึกษาซึ่งจะช่วยพัฒนานักศึกษาโดยส่วนรวม เพราะคณาจารย์ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการและกิจกรรมนักศึกษา จะมีทักษะที่จะช่วยส่งเสริมให้ระบบการให้คำปรึกษาประสบความสำเร็จ

17. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรพยายามใช้ทรัพยากรในสถาบันและชุมชนให้เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนั้นควรปรับข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านวิชาการและการบริการนักศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นต่อโปรแกรมให้คำปรึกษาประสบความสำเร็จได้

นอกจากวินสตันและคณะ ยังได้เสนอหลักการเกี่ยวกับรูปแบบโครงสร้างการให้คำปรึกษา (Model Advising Structure) มีหลักการสำคัญดังนี้ คือ

1. การให้คำปรึกษาวิชาการควรจะจัดขึ้นโดยบุคลากรที่มีความสมัครใจ ผ่านการฝึกทักษะอย่างเป็นระบบมาแล้ว คำนึงถึงการให้คำปรึกษาเป็นความรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นผู้ที่มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการให้คำปรึกษา
2. การให้คำปรึกษาวิชาการ เป็นหน้าที่ที่สำคัญของสถาบันซึ่งจำเป็นต้องได้รับความสนใจและการสนับสนุนเหมือนกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. การให้คำปรึกษาวิชาการควรเป็นความร่วมมือของผู้บริหารฝ่ายวิชาการ คณาจารย์ ฝ่ายกิจการนักศึกษาและตัวนักศึกษาเอง
4. การให้คำปรึกษาวิชาการ ควรมีลักษณะเป็นกลไกในการควบคุมคุณภาพที่จะช่วยให้มาตรฐานทางวิชาการของสถาบันมีระดับสูงและช่วยให้นักศึกษาพึงพอใจในความต้องการการพัฒนาส่วนตัว และการพัฒนาทางการศึกษาถือเป็นภารกิจโดยตรงของสถาบัน
5. การให้คำปรึกษาวิชาการช่วยให้นักศึกษาเข้าใจสถาบันมากขึ้น เข้าใจเป้าหมายของสถาบัน เข้าใจจุดประสงค์นโยบายของสถาบัน และช่วยให้นักศึกษาพึงพอใจในประสบการณ์ด้านการศึกษาที่ได้รับ

จากการศึกษาทฤษฎีของวินสตันและคณะ สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาวิชาการซึ่งเป็นบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการโดยตรงได้มุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาผลิตนักศึกษา (Student Development) โดยให้ความสำคัญแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual) และเห็นว่าการพัฒนาของอาจารย์ที่ปรึกษาควรเป็นไปเพื่อการตอบสนองความต้องการของผลิตนักศึกษาและการแสวงหาแนวทางเพื่อให้นักศึกษารับประสบการณ์แนวคิดดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและสถาบันการศึกษามีส่วนร่วมพัฒนาผลิตนักศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ จึงเน้นการพัฒนาผลิตนักศึกษาในทุกด้านซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างไปจากอดีตที่มุ่งทางวิชาการเป็นหลัก จึง

เห็นได้ว่าบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการจะมีความสำคัญและจำเป็นมากยิ่งขึ้น บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการตามแนวคิดนี้สามารถจำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา ได้แก่ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา หลักสูตร รายวิชา แนวทางในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ วิธีการปรับตัว การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย รูปแบบและวิธีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การแนะนำเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถาบันที่ควรทราบ รวมทั้งข้อมูลด้านกิจการนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาของตนเอง และการให้คำปรึกษาแนะนำ ควรคำนึงถึงความต้องการของนิสิตนักศึกษาเป็นหลัก

2. บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้แก่ การแสวงหาวิธีการในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในความดูแลให้มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่สถาบันได้กำหนดไว้ การพัฒนานิสิตนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการอาจทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านบุคลิกภาพ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ และการใช้ภาษา การตักเตือนหรือนำแนวทางที่เหมาะสมเมื่อพบข้อบกพร่องของนิสิตนักศึกษา กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตัวเอง มีการติดตามและประเมินพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในทุกด้าน ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย

3. บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา ได้แก่ การสร้างความรู้สึกอบอุ่นและเป็นกันเองเพื่อให้นิสิตนักศึกษาเกิดความรู้สึกสบายใจและมั่นใจเมื่อมาพบอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้นิสิตนักศึกษากล้าเปิดเผยข้อมูลและความคิดเห็นต่าง ๆ แก่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ทั้งนี้อาจารย์ที่ปรึกษาควรจัดหารูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ได้แก่ การจัดเวลาและการนัดพบระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ การให้ความสะดวกเมื่อนิสิตนักศึกษาต้องการเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำ นอกจากนี้ควรให้ความสนใจด้วยการติดตามและสอบถามความเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาในความดูแล ตลอดจนให้นิสิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่เมื่อมาขอรับคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

4. บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน และช่วยเหลือในเรื่องการศึกษาและปัญหาอุปสรรคของนิสิตนักศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษาสามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่ตนเองได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรมีบทบาทด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา เมื่อพบว่านิสิตนักศึกษาในความดูแลควรได้รับการพัฒนาในด้านที่ยังขาดอยู่ ตลอดจนแนะนำการใช้ทรัพยากรในสถาบันและชุมชนให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

สุพัตรา เพชรมณี (2518) ได้ศึกษาความคาดหวังของนิสิตนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 250 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ทศนคติของนิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการได้แก่ เพศ อายุ สาขาวิชาที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสังกัด ความสะดวกในการพบอาจารย์ที่ปรึกษา ความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษาในการแก้ปัญหาให้แก่นิสิตนักศึกษา

2. นิสิตนักศึกษาไม่พอใจในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษามากกว่าความพอใจ หรือ เจอ ๆ สาเหตุที่ไม่พอใจได้แก่ ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ไปหาไม่ค่อยพบ ไม่สนใจนิสิตนักศึกษา ถือความคิดเห็นของตนเองเป็นสำคัญ

3. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพียงเช่นชื่ออนุมัติการลงทะเบียนเรียน เปลี่ยนหรืองดวิชาเรียนต่าง ๆ มากกว่าบริการอื่น ๆ

4. กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษามาก เมื่อนิสิตนักศึกษามีปัญหาทั้งการเรียนและส่วนตัว จะไปปรึกษาเพื่อนสนิทเป็นอันดับแรก และไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอันดับสุดท้าย

5. นิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดมีความคาดหวัง ในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ

6. นิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ใช้บริการจากอาจารย์ที่ปรึกษาทุกประเภท ในอัตราร้อยละที่สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ

7. ความคาดหวังในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในอุดมคติของนิสิตนักศึกษา สรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

7.1 นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลคนเดียวกันตลอด ตั้งแต่ปี 1-4

7.2 นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการที่จะมีโอกาสในการเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาได้เองตามใจสมัคร

7.3 นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการอาจารย์ที่ปรึกษาเพศเดียวกับตน

7.4 นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการอาจารย์ที่ปรึกษาวัยใดก็ได้

7.5 นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการอาจารย์ที่ปรึกษาสังกัดสาขาวิชาเดียวกับตน

ภักตรา จันทน์ปัญญาศิลป์ (2519) ได้ศึกษา " ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมที่อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการปฏิบัติจริง และกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาต้องการให้อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการปฏิบัติ รวมทั้งกิจกรรมที่อาจารย์คิดว่าควรปฏิบัติ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความช่วยเหลือ ที่นิสิตนักศึกษาได้รับจากอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ ด้านการเรียน ส่วนตัว และการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการนั้นได้รับมาน้อยเพียงใด รวมทั้งถามความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ให้แก่นิสิตนักศึกษาว่าได้ช่วยเหลือเพียงใด โดยใช้แบบสอบถามถามอาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตนักศึกษาปีที่ 2 และ 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษา 48 คน และนิสิตนักศึกษา 924 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ปฏิบัติจริง และต้องการให้ปฏิบัติ ด้านการเรียน นิสิตนักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการได้ปฏิบัติจริงน้อย และต้องการให้ปฏิบัติมาก ด้านส่วนตัว นิสิตนักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการได้ปฏิบัติจริงน้อย และต้องการให้ปฏิบัติปานกลาง ด้านการปฏิบัติงาน นิสิตนักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการปฏิบัติจริงปานกลาง และต้องการให้ปฏิบัติมาก

2. ความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมที่ตนปฏิบัติจริง และกิจกรรมที่คิดว่าควรปฏิบัติ ด้านการเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเห็นว่าได้ปฏิบัติจริงปานกลาง และคิดว่าควรปฏิบัติมาก ด้านส่วนตัว อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเห็นว่าได้ปฏิบัติจริงน้อย และคิดว่าควรปฏิบัติปานกลาง ด้านการปฏิบัติงาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเห็นว่าได้ปฏิบัติจริงปานกลาง และควรปฏิบัติปานกลาง

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ เกี่ยวกับกิจกรรมที่ปฏิบัติจริงทั้ง 3 ด้าน พบว่าด้านการเรียน นิสิตนักศึกษาเห็นว่าปฏิบัติจริงน้อย แต่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเห็นว่าปฏิบัติจริงปานกลาง ด้านส่วนตัว นิสิตนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการมีความเห็นตรงกันว่าได้ปฏิบัติจริงน้อย ด้านการปฏิบัติงาน นิสิตนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการมีความเห็นตรงกันว่าได้ปฏิบัติปานกลาง

ละออ ชูติกร (2520) ได้ศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนศึกษาปัญหาของอาจารย์ที่ปรึกษาในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษา โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารวิทยาลัยครู จำนวน 145 คน อาจารย์ที่ปรึกษา 182 คน และนักศึกษา 495 คน ในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีคุณลักษณะที่เหมาะสมดังนี้ มีอายุ 30-34 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การสอนในวิทยาลัยครูเกินกว่า 3 ปี วางตัวได้เหมาะสม มีใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา มีอารมณ์มั่นคง หนักแน่น และมีความสามารถในด้านมนุษยสัมพันธ์

2. อาจารย์ที่ปรึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และการอบรมดูแลความประพฤติของนิสิตนักศึกษาในระดับปานกลาง และค่อนข้างน้อยในด้านการร่วมมือประสานงาน

3. งานที่อาจารย์ที่ปรึกษาควรปฏิบัติมากกว่างานอื่นคือ การให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่นิสิตนักศึกษาในเรื่องหลักสูตรและแผนการเรียน การเปลี่ยน-ถอน-เพิ่มวิชาเรียน หรือการลาพักการเรียน และการให้การแนะนำช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาที่เรียนอ่อน ให้ปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น ส่วนงานอื่น ๆ นั้นก็ควรปฏิบัติให้มากขึ้นกว่าเดิม

4. การดำเนินงานในการจัดการให้การปรึกษา ควรพิจารณาคัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา โดยให้ภาควิชาต่าง ๆ เป็นผู้เลือกอาจารย์ในแต่ละภาควิชาเสนอให้ฝ่ายวิชาการพิจารณา ควรเตรียมการก่อนที่จะให้อาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติหน้าที่ โดยการจัดการสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษา แต่ละคนควรรับผิดชอบนิสิตนักศึกษา 10-15 คน จนจบการศึกษาแต่ละระดับ

มธุรี สิงห์ไข่มุกข์ (2526) ได้ศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งการวิจัยนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาและเปรียบเทียบทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตนักศึกษาที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา และศึกษาปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาที่มีต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาระดับปริญญาตรี โดยถามอาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตนักศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษา 138 คน และนิสิตนักศึกษา 511 คน โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบทบาทต่อนิสิตนักศึกษา ต่อสถาบัน ด้านส่วนตัว วิชาการ และเรื่องทั่ว ๆ ไป ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. อาจารย์ที่ปรึกษาจาก 3 มหาวิทยาลัย มีความเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาโดยส่วนรวม และในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีจำนวนนิสิตในความรับผิดชอบต่ำกว่า 20 คน และ 20 คนขึ้นไป มีจำนวนชั่วโมงสอนต่ำกว่า 10 ชั่วโมง และ 10 ชั่วโมงขึ้นไป และที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนในระดับอุดมศึกษาต่ำกว่า 5 ปี และ 5-10 ปี หรือสูงกว่า 10 ปี มีทัศนคติต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ทักษะของอาจารย์ที่ปรึกษานิเทศชั้นปีที่ 2 และปีที่ 4 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มีต่อ ลักษณะสถานที่ทำงาน ในตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษาโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

4. การทดสอบความแตกต่างระหว่างทักษะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีต่อลักษณะสถานที่ทำงานในตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษาต่างกันจาก 3 มหาวิทยาลัย ปรากฏว่ามีความเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยส่วนรวม และในแต่ละด้านแตกต่างกันเช่นเดียวกับนิเทศชั้นปีที่ 2 และปีที่ 4 เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

5. ด้านส่วนตัว นิเทศชั้นปีที่ 2 จาก 3 มหาวิทยาลัย เห็นว่ามีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด ส่วนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ในจำนวนข้อเท่า ๆ กัน ส่วนด้านวิชาการ นิเทศชั้นปีที่ 2 จาก 3 มหาวิทยาลัย มีความเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ด้านการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาทั่ว ๆ ไป นิเทศชั้นปีที่ 2 จาก 3 มหาวิทยาลัย เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

6. สำหรับนิเทศชั้นปีที่ 4 จากมหาวิทยาลัย ทั้ง 3 แห่ง เห็นด้วยต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยส่วนรวม และในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ยกเว้นด้านบทบาทต่อสถาบัน นิเทศจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เห็นว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ส่วนด้านบทบาทต่อนิสิตนักศึกษา นิเทศจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เห็นว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางมากที่สุด และนิเทศจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เห็นว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

7. ด้านการปฏิบัติงานเฉพาะส่วนตัว นิเทศปีที่ 4 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์น้อย ด้านทั่วไปจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลางมากที่สุด และจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

8. ส่วนปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ตามความคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาของ 3 มหาวิทยาลัย เห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือ อาจารย์ที่ปรึกษามีชั่วโมงสอนและมั่งงานพิเศษอื่น ๆ มากจึงไม่ค่อยมีเวลาพอที่จะให้คำปรึกษาและดูแลเอาใจใส่ได้ทั่วถึง ส่วนนิเทศปีที่ 2 และปีที่ 4 จาก 3 มหาวิทยาลัย เห็นว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือ การขาดแคลนอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละท่านรับผิดชอบมากเกินไป สำหรับจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา 3 มหาวิทยาลัย เห็นว่านิเทศยังไม่เข้าใจบทบาทและความสำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนิเทศชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 จาก 3 มหาวิทยาลัย เห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาไม่เป็นกันเองกับนิสิต ทำให้นิสิตไม่กล้าเข้าพบ

ปรีชา บุญมรัตน์ (2525) ได้ศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ ตามทัศนะของนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย อาจารย์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา รวม 107 คน นิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่ง รวม 1,076 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการตามทัศนะของนิสิตนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ซึ่งต่างสถาบันและต่างเพศกัน พบว่า

1.1 นิสิตนักศึกษาต่างสถาบันและต่างเพศกัน มีทัศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน และด้านการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการต่างสถาบัน มีทัศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านส่วนตัวไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการปฏิบัติงานและด้านการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

1.3 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการซึ่งต่างเพศกัน มีทัศนะต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริง ตามทัศนะของนิสิตศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ พบว่า ในด้านส่วนตัวไม่แตกต่างกัน ส่วนทัศนะต่อการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนและด้านการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ พบว่า

3.1 นิสิตนักศึกษาต่างสถาบันและต่างเพศกัน มีทัศนะต่อบทบาทที่คาดหวังทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการต่างสถาบันกัน มีทัศนะต่อบทบาทที่คาดหวังด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอีก 2 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

3.3 อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการซึ่งต่างเพศกัน มีทัศนะต่อบทบาทที่คาดหวังทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2533) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย เป็นโครงการต่อเนื่อง 3 โครงการดังนี้

โครงการที่ 1 เริ่มวิจัยเดือนสิงหาคม 2529 เพื่อศึกษาโครงสร้าง ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษา และการเข้าพบของอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา ใช้ระเบียบ

วิธีวิจัยเชิงสำรวจเพื่อหาข้อมูลในด้านต่าง ๆ มาสร้างระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารและอาจารย์ จำนวน 296 คน และนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 697 คน จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในปีการศึกษา 2529 ถึง 2530 เมื่อได้ข้อมูลจากผลการวิจัยแล้วก็ได้เริ่มโครงการที่ 2

โครงการที่ 2 เริ่มวิจัยเดือนพฤษภาคม 2530 เพื่อพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Dephi Technique) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพิจารณาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน เมื่อสร้างระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการเสร็จแล้ว ได้นำไปทดลองใช้ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยทดลองใช้ประมาณ 1 ปีการศึกษา จึงได้เริ่มโครงการที่ 3

โครงการที่ 3 เริ่มศึกษาเดือนมกราคม 2532 เป็นการประเมินผลการทดลองใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ โดยใช้เทคนิคการประเมินแบบจำลองชิป (Cipp Model) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินประกอบด้วยคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 63 คน และนิสิตนักศึกษา จำนวน 153 คน จากคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในปี 2531 - 2532

ผลการวิจัยโครงการที่ 1 สรุปได้ดังนี้

- 1) โครงสร้างของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและไม่ได้กำหนดจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้
- 2) ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาที่สำคัญ คือ การขาดนโยบายและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาเกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ขาดข้อมูลและเทคนิคในการให้คำปรึกษา
- 3) นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่พบอาจารย์ที่ปรึกษามากกว่าภาคการศึกษาละ 1 ครั้งและอาจารย์ไม่ได้กำหนดตารางเวลาไว้ให้นิสิตนักศึกษาเข้าพบ
- 4) นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นในทางที่ดีต่อการให้คำปรึกษาคุณสมบัติ ความสามารถ และความสนใจต่อนิสิตนักศึกษาของอาจารย์

ผลการวิจัยโครงการที่ 2 สรุปได้ดังนี้ ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- 1) บุคลากรซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร คณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ
- 2) ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา คือ การกำหนดหน้าที่และข้อปฏิบัติของบุคลากรของทุกกลุ่มไว้อย่างชัดเจน
- 3) เครื่องมือสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือและข้อมูลที่ใช้ในการให้คำปรึกษา
- 4) เทคนิคการปรึกษาซึ่งประกอบด้วย เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพ การให้การแนะนำและการปรึกษา จากผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมีความเห็นว่า ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในระดับ "เหมาะสมมาก" และ "เหมาะสมอย่างยิ่ง"

ผลการวิจัยโครงการที่ 3 สรุปได้ดังนี้

- 1) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่ดี และมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการที่ใช้ร่วมกันในปัจจุบัน
 - 2) คณะอุตสาหกรรมศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ ที่ทดลองใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร และเครื่องมือที่ใช้ในการให้คำปรึกษา
 - 3) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่ทั้ง 2 คณะจัดขึ้น บรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการ
 - 4) การดำเนินงานและการประสานงานคาบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาของทั้ง 2 คณะอยู่ในระดับ "มาก"
 - 5) ภายหลังจากการทดลองใช้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาลดลงจากระดับ "มีบ้าง" และ "มีมาก" เป็นระดับ "ไม่มีปัญหา"
 - 6) นิสิตนักศึกษาส่วนมากมีความคิดเห็นที่ดีต่อการให้คำปรึกษาของอาจารย์
- ฟอร์ไซท์ (Forsythe, 1972) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา และผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาในวิทยาลัยชุมชนเทนเนสซี (Tennessee Community College) การศึกษาดังนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะได้ทราบถึงความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้ให้คำปรึกษาที่นิสิตนักศึกษาต้องการ แตกต่างไปจากความคิดเห็นของผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ผู้ให้คำปรึกษาปฏิบัติหรือไม่ ตลอดจนความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา และผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ผู้ให้คำปรึกษาปฏิบัติ และกิจกรรมที่นักศึกษาต้องการให้ปฏิบัติ จะมีข้อแตกต่างกันหรือไม่ จากการศึกษาพบว่า

1. การปฏิบัติงานของผู้ให้คำปรึกษาของวิทยาลัยชุมชน ไม่ตรงตามความต้องการของนิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษาต้องการได้รับบริการอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ผู้ให้คำปรึกษาได้ปฏิบัติอยู่

2. นิสิตนักศึกษาให้ความสำคัญกับการให้คำปรึกษาด้านการศึกษา และอาชีพเป็นอย่างมาก ในขณะที่ผู้ให้คำปรึกษา รู้สึกว่าการให้คำปรึกษาในด้านปัญหาส่วนตัว เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า

3. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้คำปรึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้ให้คำปรึกษาแตกต่างกันมาก

เชลตัน (Shelton, 1972) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการให้คำแนะนำด้านวิชาการจากอาจารย์ที่ปรึกษากับผู้ให้คำปรึกษา ศึกษาแก่นิสิตนักศึกษาปัจจุบัน และนิสิตนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วจากวิทยาลัยชุมชน 3 แห่ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า

1. ผู้ให้คำปรึกษาให้ความเอาใจใส่นิสิตศึกษามากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผู้ให้คำปรึกษาได้รับการยอมรับจากนิสิตนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติสูงกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาประจำคณะ

3. ผู้ให้คำปรึกษามีความจริงใจกับนิสิตศึกษามากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผู้ให้คำปรึกษามีความรู้ในด้านวิชาการและด้านอาชีพมากกว่า แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ผู้ให้คำปรึกษา เป็นผู้ที่นิสิตนักศึกษาสามารถเข้าพบได้สะดวกกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ผู้ให้คำปรึกษา เป็นผู้ที่ทราบถึงความต้องการคำแนะนำของนิสิตนักศึกษาได้ตรงจุด และได้ผลมากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โอบาร่า (Obarah, 1981) ได้ศึกษาถึงความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษากับรูปแบบอย่างเป็นทางการของการให้คำปรึกษาที่ประกอบด้วยรางวัลการประเมินผล และการฝึกอบรม เพื่อให้ให้นิสิตนักศึกษาเกิดความพึงพอใจในรูปแบบของการให้คำปรึกษาทางวิชาการของมหาวิทยาลัยชุมชนของรัฐไอโอวา ผลการศึกษาพบว่า

1. นิสิตนักศึกษาที่มีอายุมาก มีความพึงพอใจกับการให้คำปรึกษามากกว่านิสิตนักศึกษาที่มีอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษา มีความแตกต่างกันต่อรูปแบบอย่างเป็นทางการของการให้คำปรึกษา มากกว่ารูปแบบของการให้คำปรึกษาอย่างไม่เป็นทางการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อีนส์ (Enes, 1981) ได้ศึกษาความขัดแย้งของนิสิตนักศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทางวิชาการและสภาพแวดล้อม

ต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย การศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 กับการให้คำปรึกษาทางวิชาการไม่ได้มีผลต่อการมีทัศนคติต่อมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีนิสิต นักศึกษาอีกส่วนหนึ่ง ที่เข้าใจว่ามหาวิทยาลัยเปรียบเสมือนช่วยเสริมสร้างความเจริญทางด้าน วุฒิภาวะ จะมีแนวโน้มที่ความเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาทางวิชาการ

เมอร์เรย์ (Murray , 1982) ได้ศึกษาเพื่อวัดถึงประสิทธิภาพของการให้คำปรึกษา ของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ ของมหาวิทยาลัยบอลสเตทมินซันอินเดียน่า (Ball State University, Muncie, Indiana) การศึกษาค้นคว้ามีการพิจารณาว่า ควรจะยอมรับถึงความ ไม่เห็นด้วยและความเห็นด้วย เกี่ยวกับประสิทธิภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาทางด้านคุณวุฒิ หน้าที่ และลักษณะนิสัยก่อนการเปรียบเทียบหรือการประเมินผลจะเกิดขึ้นต่อไป และจากการศึกษาพบว่า มีสหสัมพันธ์ค่า คือ .09 ระหว่างตำแหน่งของอาจารย์ที่ปรึกษาที่แต่งตั้งโดยผู้อำนวยการของการ ให้คำปรึกษาทางวิชาการกับตำแหน่งของอาจารย์ที่ปรึกษาที่เลือก โดยนิสิตนักศึกษาต่อประสิทธิภาพ ของอาจารย์ที่ปรึกษา การตอบแบบสอบถามได้ผลที่แตกต่างกันระหว่างผู้อำนวยการและนิสิตนักศึกษา ในเรื่องประสิทธิภาพของการให้คำปรึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย เกี่ยวกับลักษณะนิสิตนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา พอสรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ และแนวความคิด มีสติปัญญาเฉลียวสูงกว่าบุคคลในวัยเดียวกัน มีความกระตือรือร้น และอุดมการณ์สูง ฉะนั้น เมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยจึงมีความหวังสูง ชอบศึกษาหาความรู้ ออกรู้ ออกรู้เห็น ชอบค้นคว้าได้ถาม ต้องการอิสรภาพ สนใจในการเปลี่ยนแปลง และนิสิตนักศึกษามี ความมุ่งหวังและทัศนคติต่อมหาวิทยาลัย โดยคาดหวังว่า มหาวิทยาลัยจะให้ความรู้คุณธรรม ซึ่ง ลักษณะนิสิตนักศึกษาแต่ละสาขาจะแตกต่างกัน โดยเฉพาะลักษณะนิสิตนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ สุขภาพ จะต้องมีลักษณะเป็นผู้มีความสนใจใฝ่รู้ทางวิชาการสูง มีความรับผิดชอบสูง มีความอดทน และยอมรับบทบาทของผู้ร่วมงานในกลุ่ม ตลอดจนไม่ย่อท้อต่อการเรียนที่ยากและหนัก เพราะสาขา วิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นสาขาที่มีเอกลักษณ์พิเศษคือ นิสิตนักศึกษาทุกคนจะต้องฝึกภาคปฏิบัติควบคู่ กับทฤษฎี โดยเฉพาะเน้นหนักภาคปฏิบัติและลงมือกระทำจริงกับผู้ป่วยตลอดจนต้องมีความรับผิดชอบ สูง ด้วยลักษณะนิสิตนักศึกษาดังกล่าวแล้ว บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คือ อาจารย์ โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งต้องมีลักษณะพิเศษคือ มีความอดทน เสียสละ และเข้าใจนิสิตนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องมีบทบาททั้งเป็นผู้สอนและให้คำปรึกษาแนะนำ ดึงเตือน ตลอดจนช่วยเหลือ เมื่อนิสิตนักศึกษาในดูแลประสบปัญหา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต สุขภาพกายและ สภาวะแวดล้อมในทางเศรษฐกิจและสังคมของนิสิตนักศึกษาเอง แต่บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา

เท่าที่ดำเนินการมาจะเน้นด้านวิชาการเป็นหลัก โดยเฉพาะการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาของนิสิต นักศึกษา จะเป็นไปในเรื่องการลงทะเบียน การเลือกวิชาเรียนเป็นส่วนใหญ่ ตลอดจนอาจารย์ ที่ปรึกษายังขาดความรู้ในกระบวนการให้คำปรึกษา อันส่งผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ทำให้ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่เป็นที่ตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการให้คำปรึกษาเท่าที่ควร ทั้งนี้ เมื่อศึกษาทฤษฎีของวินสตัน และคณะ จะพบว่าทฤษฎีนี้จะเน้นหนักทางด้านพัฒนานิสิตนักศึกษา โดย พัฒนาความรู้ทักษะและทัศนคติ พัฒนาการตัดสินใจด้วยตนเองและพัฒนาความสามารถในการ เข้าสู่สังคมของนิสิตนักศึกษาได้ควบคุมสิ่งแวดล้อมของนิสิตนักศึกษาได้

จากทฤษฎีนี้ ถ้าได้ศึกษาอย่างถ่องแท้ จะทำให้มีแนวทาง ข้อมูลสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา ในการให้คำปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัย ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นจริงของนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะผู้วิจัยเลือกศึกษา นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เพราะเป็นสาขาที่มีเอกลักษณ์พิเศษดังได้กล่าวมาแล้ว